

Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2007/08:53 Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri samt sex motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen och fem motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2007.

I propositionen föreslås bl.a. följande. Tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen ska ges möjlighet att ta alkoholutandningsprov, både rutinmässiga sållningsprov och bevisprov, samt att göra ögonundersökningar för att förebygga, upptäcka och utreda rattfylleribrott. Vidare ska bilinspektörer hos polisen få ta sållningsprov. Tjänstemän vid Kustbevakningen ska även få ta bevisprov på den som misstänks för sjöfylleri. Vidare föreslås att Tullverket och Kustbevakningen ska ges möjlighet att inleda förundersökning om rattfylleribrott och Kustbevakningen om sjöfylleribrott. Tjänstemännen vid dessa myndigheter får före och under en förundersökning om sådan brottslighet vidta utredningsåtgärder och använda vissa tvångsmedel. För att förhindra rattfylleribrott får tjänstemännen vidare omhänderta bl.a. fordonsnycklar. Dessutom får Tullverket och Kustbevakningen omhänderta körkort och andra behörighetshandlingar. Det föreslås vidare bli möjligt att ta blodprov på en förare som varit inblandad i en vägtrafikolycka och på grund av det inte kan lämna alkoholutandningsprov eller genomgå ögonundersökning, även om det saknas misstanke om trafiknykterhetsbrott.

Civilutskottet har avgett yttrande till justitieutskottet över propositionens förslag i den del som gäller ingripande mot sjöfylleribrott samt yttrat sig över motionsyrkanden i samma fråga. Civilutskottet har vidare till justitieutskottet överlämnat tre motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden år 2007.

Skatteutskottet har avgett yttrande till justitieutskottet över propositionen i frågor som rör tullverksamhet samt yttrat sig över ett motionsyrkande i samma fråga.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Justitieutskottet tillstyrker, med vissa lagtekniska justeringar, propositionen och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I ärendet finns 5 reservationer (s, v och mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	8
Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri	8
Ytterligare åtgärder mot sjöfylleri	11
Alkolås	13
Vållandebrott m.m.	14
Alkoholutandningsprov	16
Tullverket	16
Reservationer	19
1. Ytterligare åtgärder mot sjöfylleri, punkt 2 (s, v, mp)	19
2. Alkolås, punkt 3 (s, v, mp)	19
3. Vållandebrott m.m., punkt 4 (s, v)	20
4. Alkoholutandningsprov, punkt 5 (s)	21
5. Tullverket, punkt 6 (s, v)	21
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	23
Propositionen	23
Följdmotionen	23
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	25
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	39
<i>Bilaga 4</i>	
Skatteutskottets yttrande	40
<i>Bilaga 5</i>	
Civilutskottets yttrande	45

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri**

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott,
- b) lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
- c) lag om ändring i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov,
- d) lag om ändring i lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning,
- e) lag om ändring i polislagen (1984:387), med den ändringen att bestämmelsen får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,
- f) lag om ändring i körkortslagen (1998:488),
- g) lag om ändring i lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken,
- h) lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2007/08:53 punkterna 1–3 och 5–9 samt avslår motion 2007/08:Ju236.

2. **Ytterligare åtgärder mot sjöfylleri**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju21 yrkande 3, 2007/08:C204 och 2007/08:C336 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (s, v, mp)

3. **Alkolås**

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju21 yrkande 6.

Reservation 2 (s, v, mp)

4. **Vållandebrott m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju21 yrkandena 1 och 4 samt 2007/08:Ju438.

Reservation 3 (s, v)

5. **Alkoholutandningsprov**

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju21 yrkande 2.

Reservation 4 (s)

6. **Tullverket**

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju21 yrkande 5.

Reservation 5 (s, v)

Stockholm den 6 maj 2008

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidson (kd), Krister Hammarbergh (m), Elisebeht Markström (s), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Christer Adelsbo (s), Helena Bouveng (m), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Otto von Arnold (kd), Mehmet Kaplan (mp), Anders Hansson (m), Maryam Yazdanfar (s), Fredrik Schulte (m) och Karin Nilsson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Rattfylleriutredningen avlämnade i januari 2006 delbetänkandet Rattfylleri och sjöfylleri (SOU 2006:12). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2006/880/L5). Utredningen avlämnade härefter i april 2006 slutbetänkandet Ökade möjligheter till trafiknykterhetskontroller vid gränserna (SOU 2006:47). Betänkandet har remissbehandlats och en sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2006/3862/L5).

I propositionen behandlar regeringen Rattfylleriutredningens förslag om ökade möjligheter att kontrollera vägtrafiknykterheten och ingripa mot rattfylleribrott, bättre möjligheter att ingripa mot sjöfylleri samt en sekretessbrytande regel och vissa andra åtgärder för att motverka trafiknykterhetsbrottlighet. I propositionen diskuteras också utformningen av straffansvaret för drograttfylleri samt andra åtgärder för att förebygga och bekämpa trafiknykterheten.

Lagrådet har granskat förslagen och haft vissa lagtekniska synpunkter. Regeringen har följt Lagrådets förslag.

Med anledning av propositionen har en motion väckts, vidare behandlas fyra motioner från den allmänna motionstiden 2007. Förslagen i motionerna återges i *bilaga 1*.

Med anledning av ett uppkommet behov av lagteknisk samordning av förslag i flera olika propositioner till ändringar i 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100) har justitieutskottet överlämnat propositionen såvitt avser lagförslaget i den delen till socialutskottet. Förslaget avses att behandlas av socialutskottet tillsammans med regeringens proposition 2007/08:126 Patientdatalag m.m. (bet. 2007/08:SoU16).

Regeringens lagförslag – med undantag för det till socialutskottet överlämnade lagförslaget – finns i *bilaga 2*.

Ett av regeringens lagförslag bör justeras för att överensstämma med annan lagstiftning. I propositionen föreslås en ändring av 29 § polislagen (1984:387). Paragrafen ändrades den 1 april 2008 (SFS 2008:70) efter förslag i proposition 2007/08:47 Utvidgad rätt till biträde vid förhör under förundersökning, m.m. samt beslut av riksdagen (bet. 2007/08:JuU11, rskr. 131). Utskottets lagförslag finns i *bilaga 3*.

Justitieutskottet har berett skatteutskottet och civilutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen. Skatteutskottets respektive civilutskottets yttrande återges i *bilagorna 4 och 5*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder som syftar till att öka trafiksäkerheten på land och till sjöss. Förslagen innebär att myndigheternas resurser ska kunna utnyttjas mer effektivt i kampen mot trafiknykterheten. Förslagen är i huvudsak följande.

Tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen ges möjlighet att ta alkoholutandningsprov, både rutinmässiga sållningsprov och bevisprov, samt göra ögonundersökningar för att förebygga, upptäcka och utreda rattfylleribrott. Vidare får bilinspektörer hos polisen ta sållningsprov. Tjänstemän vid Kustbevakningen får även ta bevisprov på den som misstänks för sjöfylleri.

Tullverket och Kustbevakningen ges möjlighet att inleda förundersökning om rattfylleribrott och Kustbevakningen om sjöfylleri. Tjänstemännen vid dessa myndigheter får före och under en förundersökning om sådan brottslighet vidta utredningsåtgärder och använda vissa tvångsmedel.

För att förhindra rattfylleribrott får tjänstemännen vidare omhänderta bl.a. fordonsnycklar. Dessutom får Tullverket och Kustbevakningen omhänderta körkort och andra behörighetshandlingar.

Det blir möjligt att ta blodprov på en förare som varit inblandad i en vägtrafikolycka och på grund av det inte kan lämna alkoholutandningsprov eller genomgå ögonundersökning, även om det saknas misstanke om trafiknykterhetsbrott.

Genom en sekretessbrytande bestämmelse får personal inom såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten möjlighet att utan hinder av sekretess kontakta polis eller annan myndighet för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående trafiknykterhetsbrott.

I propositionen diskuteras också utformningen av straffansvaret för drog-rattfylleri. Dessutom diskuteras andra åtgärder för att förebygga och bekämpa trafiknykterheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Utskottets överväganden

Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller, med vissa lagtekniska justeringar, regeringens förslag som syftar till ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om befogenhet för Tullverket att genomföra utandningskontroller.

Propositionen

Bakgrund

Samtidigt som utvecklingen på trafiksäkerhetsområdet i många stycken är positiv finns det oroande tecken på att rattfylleriet kan ha ökat. Antalet anmälda brott har ökat varje år sedan slutet av 1990-talet. Befolkningens alkoholkonsumtion har också ökat den senaste tioårsperioden. Enligt statistik som Vägverket har presenterat har vidare andelen omkomna personbilsförare med alkohol i blodet under de senaste åren ökat. Att alkoholrelaterade dödsfall nu utgör en allt större del av dödstaten talar för att den positiva utvecklingen hittills beror på andra faktorer än ett minskat rattfylleri. Av den totala olycksfallsstatistiken framgår vidare att personer i yngre åldrar är klart överrepresenterade i olyckor. Rattfylleribrottslighet utgör därför ett av de största hindren mot att uppnå nollvisionen – att det långsiktiga målet för trafiksäkerheten ska vara att ingen ska dödas eller skadas allvarligt till följd av trafikolyckor inom vägtransportssystemet.

Forskning visar att kontroller av trafiknykterhet är en central förebyggande åtgärd inom trafiknykterhetsområdet. Att det finns en stor sannolikhet att ertappas, eller om det uppfattas att det finns en stor risk att ertappas, utgör ett verksamt medel att avhålla trafikanterna från att framföra fordon efter att ha druckit alkohol eller intagit droger. Det är därför viktigt med regelbundna, omfattande och synliga kontroller längs vägarna. Slumpmässiga kontroller har visat sig vara särskilt effektiva i förebyggande syfte. Också riktade kontroller är effektiva, dvs. sådana kontroller som sker på vissa platser eller vid vissa tidpunkter då man kan förvänta sig att finna ett större antal personer som kör motorfordon efter att ha druckit alkohol, t.ex. vid färjelägen, flygplatser och utanför systembolagsbutiker. Åtgärder som syftar till att öka antalet kontroller av trafiknykterheten bör därför vidtas.

Erfarenheterna från senare år visar att det förekommer att personer som ankommer till Sveriges gränser eller hamnar med fordon, eller avser att därifrån fortsätta färden med fordon, är påverkade av t.ex. alkohol och att de utgör en fara för trafiksäkerheten. Till hamnarna kommer både yrkesförare och privatbilister som tillbringat tid på färjor där alkohol serveras och finns till försäljning. Det är således angeläget att kontrollen av trafiknykterheten är effektiv vid Sveriges hamnar och gränser. Polisen genomför i dag regelbundet kontroller av trafiknykterheten hos förare av ankommande fordon i samband med att bilfärjor anlöper svensk hamn. Det är dock inte alltid möjligt för polisen att använda resurser för denna verksamhet i önskvärd utsträckning. Emellertid finns personal från Tullverket och Kustbevakningen ofta på plats vid gränserna och i hamnarna för kontroll av ankommande trafik. Dessa myndigheter och deras tjänstemän har redan i dag en rad kontrollfunktioner och brottsutredande befogenheter. I flera avseenden har myndigheterna och tjänstemännen då samma befogenheter som polisen och polismän, t.ex. när det gäller att använda tvångsmedel. Vidare finns i dag en samverkan mellan polisen, Tullverket och Kustbevakningen, och myndigheterna har i flera avseenden samma befogenheter att agera i gränsområdena.

Regeringens förslag

I propositionen föreslår regeringen ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri. Förslagen innebär sammanfattningsvis följande. En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen ska ha befogenhet att ta alkoholutandningsprov, i form av både sållningsprov och bevisprov, i syfte att förebygga, upptäcka och utreda rattfylleribrott samt göra ögonundersökningar i syfte att motverka drogfylleribrott. Tjänstemännen ska vidare få samma befogenhet som en polisman har att stoppa fordon för att ta alkoholutandningsprov och göra ögonundersökning. Även bilinspektörer som är anställda hos polisen ges befogenhet att ta alkoholutandningsprov i form av sållningsprov. Tullverket och Kustbevakningen ska få besluta att inleda och bedriva förundersökning om rattfylleribrott, och tjänstemän vid dessa myndigheter ska före och under en förundersökning om rattfylleribrott ha samma självständiga befogenheter som en polisman har att använda tvångsmedel och vidta andra åtgärder samt bruka våld. Vidare ska tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen få samma befogenhet som en polisman har att i syfte att förhindra rattfylleribrott tillfälligt omhänderta fordonsnycklar, och annat som behövs för färden eller fordonet. Vidare ska Tullverket och Kustbevakningen ha befogenhet att omhänderta körkort eller motsvarande behörighetshandling.

När det gäller sjöfylleribrott föreslår regeringen att en tjänsteman vid Kustbevakningen ska ha befogenhet att ta alkoholutandningsprov i form av bevisprov på den som är skäligen misstänkt för sjöfylleribrott. För att kunna ta ett sådant prov ska tjänstemannen ha befogenhet att stoppa fartyg. Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning om sjöfylleri-

brott, och en tjänsteman vid Kustbevakningen ska före och under förundersökningen ha samma självständiga befogenhet som en polisman har att använda tvångsmedel och vidta andra åtgärder samt att bruka våld.

Regeringen föreslår vidare att blodprov ska få tas, även om förutsättningar härför inte föreligger enligt bestämmelserna om kroppsbesiktning i rättegångsbalken, på en förare av motordrivet fordon eller maskindrivet spårfordon som varit inblandad i en trafikolycka och som på grund av det inte kan lämna alkoholutandningsprov i form av sållningsprov eller genomgå ögonundersökning.

Motion

I motion Ju236 (m) yrkar motionären att Tullverkets personal ska ges befogenhet att genomföra utandningskontroller.

Civilutskottets yttrande

Civilutskottet har yttrat sig till justitieutskottet över propositionens förslag i de delar som gäller ingripande mot sjöfylleribrott samt motionsyrkanden om sjöfylleribrott, för vilka redogörs nedan. Civilutskottet delar regeringens uppfattning angående behovet av åtgärder för att öka trafiksäkerheten till sjöss. Lagförslagen i denna del innebär, såvitt civilutskottet kan bedöma, att myndigheternas resurser kommer att kunna utnyttjas mer effektivt i kampen mot trafikonykterheten till sjöss. Civilutskottet anser att justitieutskottet ska föreslå riksdagen att anta de framlagda lagförslagen som gäller ingripanden mot sjöfylleribrott. Civilutskottet noterar att 20 kap. 5 § sjölagen (1994:1009) inte anges i den föreslagna lydelsen av 1 § första stycket och andra stycket 3 lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov (jfr lagförslagen 2.3, 2.4 och 2.5) och anser att lagen om alkoholutandningsprov bör innehålla en hänvisning till nu nämnda bestämmelse i sjölagen.

Utskottets ställningstagande

Justitieutskottet – som delar civilutskottets uppfattning att regeringens förslag innebär att myndigheternas resurser kommer att kunna utnyttjas mer effektivt – välkomnar regeringens förslag som syftar till att öka trafiksäkerheten på land och till sjöss. Förslagen som bl.a. innebär att Tullverket och Kustbevakningen samt deras tjänstemän ska ges ökade befogenheter när det gäller att ta alkoholutandningsprov och göra ögonundersökningar, inleda förundersökning, vidta utredningsåtgärder och använda vissa tvångsmedel samt omhändertaga fordonsnycklar och körkort m.m., leder enligt utskottets bedömning till ett ökat antal alkoholutandningsprov och att flera rattfylleri- och sjöfylleribrott kan förebyggas, upptäckas och utredas. Därmed kan trafiksäkerheten öka. Utskottet ställer sig även bakom regeringens

förslag att det ska införas en möjlighet att ta blodprov på en förare som varit inblandad i en trafikolycka, trots att förutsättningarna för kroppsbesiktning enligt rättegångsbalkens regler inte föreligger.

I sitt yttrande har civilutskottet noterat att grovt sjöfylleri enligt 20 kap. 5 § sjölagen (1994:1009) inte nämns i den föreslagna lydelsen av 1 § första stycket och andra stycket 3 lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov samt anfört att lagen bör innehålla en hänvisning till nu nämnda bestämmelse i sjölagen. Justitieutskottet kan konstatera att av den lydelse som 1 § lagen om alkoholutandningsprov har i dag framgår att alkoholutandningsprov bl.a. får tas på den som skäligen kan misstänkas för brott som avses i 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, dvs. rattfylleri, drograttfylleri och kliniskt rattfylleri av normalgraden. Någon hänvisning till reglerna om grovt brott i 4 a § samma lag görs inte. I den ändring som regeringen nu föreslår har denna systematik behållits och regeringen föreslår således att alkoholutandningsprov även ska få tas på den som skäligen kan misstänkas för brott som avses i 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009), dvs. sjöfylleri av normalgraden. Lagrådet har inte haft några synpunkter på regeringens lagförslag i denna del.

Ett av regeringens lagförslag bör justeras för att överensstämja med annan lagstiftning. I propositionen föreslås en ändring av 29 § polislagen (1984:387). Paragrafen ändrades den 1 april 2008 (SFS 2008:70) efter förslag i proposition 2007/08:47 Utvidgad rätt till biträde vid förhör under förundersökning, m.m. samt beslut av riksdagen (bet. 2007/08:JuU11, rskr. 131). Denna ändring har beaktats i utskottets förslag i bilaga 3.

Utskottet tillstyrker propositionens lagförslag, med de ändringar som framgår av utskottets lagförslag i bilaga 3. Utskottet konstaterar att motion Ju236 är tillgodosedd och föreslår att riksdagen därför bör avslå motionen.

Ytterligare åtgärder mot sjöfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om sänkt promillegräns för sjöfylleri och att polisen och Kustbevakningen ska kunna genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov för att kontrollera trafiknykterheten till sjöss.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionerna

I motionerna Ju21, C204 och C336 (alla s) yrkar motionärerna att högsta tillåtna promillegräns på sjön bör sänkas till 0,2 promille. I den sistnämnda motionen föreslås även att polisen och Kustbevakningen ska kunna genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov för att kunna kontrol-

lera trafiknykterheten till sjöss. Motionärerna hänvisar till det förslag som Rattfylleriutredningen lämnat i sitt delbetänkande Rattfylleri och sjöfylleri (SOU 2006:12).

Bakgrund

I delbetänkandet Rattfylleri och sjöfylleri (SOU 2006:12) har Rattfylleriutredningen föreslagit att det för normalgraden av sjöfylleri ska införas en nedre promillegräns om 0,2 promille. Från den nedre promillegränsen undantas – utifrån den befintliga regeln om lanternaföring som finns i de internationella sjövägsreglerna – den som framför eller i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för sjösäkerheten på ett maskindrivet fartyg med en längd under sju meter och vars maximifart inte överstiger sju knop, på segelfartyg med en längd under sju meter samt på fartyg under rodd. Med en sådan gränsdragning skulle även kajaker, roddbåtar, mindre segelbåtar, båtar med mindre utombordsmotorer, vindsurfingbrädor m.m. hållas utanför promilleregeln. Den nedre promillegränsen föreslås, liksom övriga regler om sjöfylleri, bli tillämplig i samtliga farvatten och såväl på den som framför ett fartyg som på den som i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss. I anslutning till promillegränsen har utredningen också föreslagit en möjlighet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss.

I propositionen anges att Rattfylleriutredningens förslag i de delar som inte omfattas av förslagen i propositionen, däribland förslaget om att införa en nedre promillegräns på 0,2 promille för sjötrafiken, bereds vidare inom Regeringskansliet. En departementspromemoria kommer att remitteras under våren 2008 som gäller frågan om en avgränsning som föreslås för berörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidsskepp även är lämplig som avgränsning för en nedre promillegräns till sjöss. När frågan om lämpliga regler gällande avgränsningen för vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns har beretts färdigt, avser regeringen att återkomma med förslag om en nedre promillegräns för sjötrafiken.

Civilutskottets yttrande

Civilutskottet konstaterar i sitt yttrande att spörsmålen om att införa en nedre promillegräns på 0,2 för sjötrafiken och en möjlighet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Enligt civilutskottets mening bör resultatet av den fortsatta beredningen av Rattfylleriutredningens förslag och beredningen av frågan om vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns nu inte föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Till saken hör också att frågan om en nedre promillegräns för sjötrafiken av flera olika skäl är komplicerad och att de regler som gäller för rattfylleri inte utan vidare kan göras tillämpliga för sjöfarten. Med det anförda föreslår civilutskottet att justitieutskottet avslår samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Justitieutskottet konstaterar, i likhet med civilutskottet, att frågorna om en nedre promillegräns för sjöfylleri och en möjlighet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Utskottet har också noterat att regeringen avser att återkomma med förslag om en nedre promillegräns för sjöfylleri. Justitieutskottet instämmer med civilutskottet som i sitt yttrande anser att resultatet av den fortsatta beredningen av Rattfylleriutredningens förslag och beredningen av frågan om vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns nu inte bör föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Till saken hör också att frågan om en nedre promillegräns för sjötrafiken av olika skäl är komplicerad och att de regler som gäller för rattfylleri inte utan vidare kan göras tillämpliga för sjöfarten.

Med det anförda ansluter sig justitieutskottet till civilutskottets yttrande och föreslår att riksdagen avslår motionerna C204, C336 och Ju21 i nu behandlade delar.

Alkolås

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om obligatoriskt krav på alkolås inom EU i alla bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Motionen

I motion Ju21 (s) yrkar motionärerna att det bör införas ett obligatoriskt krav inom EU på alkolås i alla bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik. Vidare anser motionärerna att Sverige, inom EU-samarbetet, bör vara pådrivande när det gäller att införa alkolås i alla offentligt ägda motorfordon.

Bakgrund

Den tidigare regeringen tillkallade en särskild utredare som haft till uppgift att överväga möjligheterna att så fort som möjligt, men senast år 2012, införa ett krav på alkolås eller andra tekniska system som förhindrar rattfylleri i alla nya bilar som är registrerade i Sverige (dir. 2004:135). Utredaren presenterade i september 2005 delbetänkandet Alkolås – nyckeln till nollvisionen (SOU 2005:72). I utredningens slutbetänkande Öppna möjligheter med alkolås (SOU 2006:72), som överlämnades i juni 2006 görs bl.a. bedömningen att ett författningsreglerat krav på alkolås bör införas för personbilar, lastbilar, bussar, snöskoter (terrängskoter) och lok. När det gäller mopeder och motorcyklar anges att det finns ett behov av alkolås även för dessa fordonskategorier, men att alkolåsen behöver anpassas sär-

skilt för dessa fordon. Vidare konstateras att ett krav på alkoholås i alla nya personbilar som registreras från år 2012 och i alla lastbilar som registreras från år 2010 förutsätter någon typ av medgivande från EU. Förslagen har varit föremål för remissbehandling och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Enligt uppgift från Regeringskansliet driver Sverige, inom EU-samarbetet, aktivt frågan om att införa ett obligatoriskt krav på alkoholås eller annan teknik som förhindrar rattfylleri i alla nya bussar från år 2010 och lastbilar genom ändring av EU:s regler. Som ett led i detta kan Sverige på sikt söka godkännande för ett tillfälligt undantag från dessa regler i syfte att påskynda en gemensam reglering.

Utskottets ställningstagande

Frågan om alkoholås har varit föremål för en utredning, vars förslag remissbehandlats och för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas. Regeringen driver även inom EU aktivt frågan om att införa ett obligatoriskt krav på alkoholås eller annan teknik som förhindrar rattfylleri i alla nya bussar från år 2010 och lastbilar genom ändring av EU:s regler. Riksdagen bör avslå motion Ju21 i nu behandlad del.

Vållandebrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om nya straffbestämmelser för vållandebrott i samband med fordonstrafik samt ett yrkande om lagreglering av s.k. eftersupning.

Jämför reservation 3 (s, v).

Motionerna

I motion Ju21 (s) yrkar motionärerna att två nya straffbestämmelser bör införas, vållande till annans död vid fordonstrafik och vållande till kroppsskada eller sjukdom vid fordonstrafik. I motion Ju438 (m) yrkar motionären att den som kör ihjäl någon i berusat tillstånd ska dömas för dråp. I motion Ju21 anför motionärerna även att regeringen bör lagstifta mot s.k. eftersupning.

Bakgrund

Vållande till annans död och vållande till kroppsskada eller sjukdom begås ofta i kombination med andra brott, t.ex. rattfylleri. Inom Regeringskansliet har utarbetats en promemoria Skärpt straff för vållande till annans död

(Ds 2007:31). I promemorian föreslås bl.a. en straffskärpning beträffande brottet vållande till annans död. Minimistraffet för vållande till annans död, grovt brott, föreslås höjas från dagens nivå på fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Den nya straffskalan för det grova brottet föreslås således löpa från fängelse i ett år till fängelse i sex år. Promemorian har varit föremål för remissbehandling och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ansvar för rattfylleribrott förutsätter att föraren har förtärt alkohol eller annat påverkansmedel innan han eller hon slutat att framföra fordonet. Att förtära alkohol efter färden är inte förbjudet. Påståenden om s.k. eftersupning, antingen i form av oriktiga uppgifter om att alkoholförtäring har förekommit efter körningen eller genom faktiskt intag av alkohol efter körningen, kan utgöra ett problem vid utredningar av misstänkta rattfylleribrott. I direktiven till Rattfylleriutredningen (dir. 2003:174) gavs utredaren i uppdrag att utreda i vilken omfattning falska påståenden om eftersupning framförs och om dessa påståenden utan svårigheter kan motbevisas. I sammanhanget skulle utredaren även undersöka i vilken utsträckning nya metoder för utredning och bevissäkring kan bidra till att sådana invändningar kan motbevisas. Utredaren fick vidare i uppdrag att, om det visar sig att falska påståenden om eftersupning utgör ett beaktansvärt hinder vid lagföring av misstänkta rattfyllerister, överväga om en kriminalisering bör införas. Frågan om eftersupning har behandlats av Rattfylleriutredningen i delbetänkandet Rattfylleri och sjöfylleri (SOU 2006:12) och bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad motionärerna anför om en skärpt syn beträffande påtagliga och medvetna risktaganden i förhållande till andra människors liv, t.ex. i trafiken. Utskottet kan konstatera att frågan om vållandebrott är föremål för beredning inom Regeringskansliet, vilken inte bör föregripas. Riksdagen bör avslå motionerna Ju438 och Ju21 i nu behandlad del.

Frågan om eftersupning är föremål för beredning inom Regeringskansliet, vilken inte bör föregripas. Riksdagen bör avslå motion Ju21 i nu behandlad del.

Alkoholutandningsprov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om möjlighet för fler yrkesgrupper att utföra alkoholutandningsprov.

Jämför reservation 4 (s).

Motionen

I motion Ju21 (s) yrkar motionärerna att regeringen bör låta utreda om fler personer som har tjänstebefattningar ska kunna utföra alkoholutandningsprov. Som exempel anför motionärerna att väktare har utfört frivilliga alkoholtester.

Bakgrund

Utskottet har inhämtat att regeringen den 19 mars 2008 (Ju2008/2665/P) har gett en sakkunnig person i uppdrag att överväga frågan om någon annan än polis och sådana tjänstemän som avses i den nu behandlade propositionen bör anförtros uppgiften att ta nykterhetsprov i syfte att förhindra och upptäcka rattfylleribrott. Av direktiven framgår att utredaren ska överväga i vilken utsträckning personer som inte har polisiära befogenheter av detta slag ska få möjlighet att ta nykterhetsprov för att förhindra eller upptäcka rattfylleribrott. Uppdraget ska redovisas senast den 22 augusti 2008.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har nyligen lämnat direktiv till en utredning av frågan om fler yrkeskategorier bör ges möjlighet att utföra nykterhetsprov. Utskottet anser att utredningsarbetet och den kommande beredningen av utredarens förslag bör inväntas. Riksdagen bör avslå motion Ju21 i nu behandlad del.

Tullverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Tullverkets resurser.

Jämför reservation 5 (s, v).

Motioner

I motion Ju21 (s) yrkar motionärerna att regeringen måste ge Tullverket resurser att finnas i hela Sverige. Det är, enligt motionärerna, inte rimligt att ge Tullverket nya uppgifter samtidigt som stora delar av organisationen ska avvecklas.

Skatteutskottets yttrande

När det gäller frågan om resurser till Tullverket har skatteutskottet erinrat om den rapport som en arbetsgrupp inom Tullverket avlämnat den 29 januari 2008, *Åtgärder för verksamhetsutveckling med en budget i balans*. Här konstateras att Tullverket har ett strukturellt underskott som myndigheten måste komma till rätta med. Tullverkets löpande kostnader ligger på en alltför hög nivå i förhållande till anslagen. För att komma till rätta med detta föreslår arbetsgruppen, som tagit fram rapporten, bl.a. att brottsbekämpningens fasta bemanning upphör i Karesuando, Haparanda, Umeå, Östersund, Idre, Kapellskär, Norrköping, Landvetter samt Trelleborg. Även i Sundsvall avvecklas gränsskyddsgruppen. Med arbetsgruppens förslag till åtgärder kommer antalet anställda att minska med ca 300 personer. Samtidigt föreslår arbetsgruppen bl.a. att en ny enhet inrättas med funktioner för nationell styrning och samordning av brottsbekämpningens operativa verksamhet. Detta föreslås i syfte att uppnå en mer effektiv styrning och samordning av Tullverkets kontrollerande och brottsbekämpande verksamhet. Vidare föreslås att brottsbekämpningen och effektiv handel i samverkan ska integrera underrättelse- och riskanalysverksamheten för att möjliggöra gemensamt stöd och styrning av Tullverkets förebyggande, brottsbekämpande och kontrollerande verksamhet. Beträffande resurser till Tullverket understryker skatteutskottet att detta är en fråga som ska tas upp i samband med att frågan om anslag till Tullverket prövas. Utskottet konstaterar emellertid att Tullverket i den av regeringen presenterade tilläggsbudgeten tilldelats 50 000 000 kr. Riksdagen kommer senare att ta ställning till nämnda förslag om tilläggsbudget. Utskottet tillstyrker för sin del regeringens förslag om att Tullverket ges befogenhet att ingripa mot rattfylleri samt de befogenheter som är erforderliga för detta. Utskottet, som i och för sig delar regeringens uppfattning att Tullverket är i behov av medel utöver vad som ursprungligen tilldelats verket, vill även betona vikten av samverkan mellan de brottsbekämpande myndigheterna. Nämnda samverkan är av stor vikt för att skapa en effektiv brottsbekämpning. Utskottet vill också understryka att det är Tullverket som har att avgöra var de anslagna resurserna gör mest nytta för att uppfylla fasta mål för tullverksamheten. Frågan om medel utöver den vanliga budgeten är således redan uppmärksammat av regeringen. Skatteutskottet avstyrker därför för sin del motion Ju21 i nu behandlad del.

Utskottets ställningstagande

Justitieutskottet har inte någon annan uppfattning än skatteutskottet vad gäller frågan om resurser till Tullverket. Riksdagen bör avslå motion Ju21 i nu behandlad del.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ytterligare åtgärder mot sjöfylleri, punkt 2 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ju21 yrkande 3, 2007/08:C204 och 2007/08:C336 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Nyckterhetsbrott på sjön är ett stort problem. Det är därför hög tid att sänka högsta tillåtna promillehalt på sjön till 0,2 promille – samma gräns som gäller på land. Vi anser vidare, mot bakgrund av det förslag som lämnades av Rattfylleriutredningen i betänkandet Rattfylleri och sjöfylleri, att polisen och Kustbevakningen ska kunna genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss för att kontrollera nykterheten.

Det får ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som tillgodoser vad vi nu har anfört.

2. Alkolås, punkt 3 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju21 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringen bör hålla fast vid kravet att Sverige ska vara först inom EU att lagstifta om krav på alkoholås i alla nya personbilar. Alkoholås i motorfordon är ett viktigt redskap för att få ned det höga antalet trafikolyckor, både till lands och till sjöss, som sker därför att föraren är alkoholpåverkad. Sverige bör vara ett föregångsland inom EU och på olika sätt driva frågan att alkoholås ska installeras i alla offentligt ägda motorfordon. Offentlig upphandling är ett exempel på ett kraftfullt medel för att ändra kraven på hur motorfordon inom en kommun ska vara utformade. Vi vill också att regeringen verkar för att reglerna inom EU ändras så att det blir ett obligatoriskt krav på alkoholås eller annan liknande teknik i alla bussar och lastbilar i yrkesmässig trafik. Vi anser även att regeringen bör arbeta för att ny teknik som upptäcker om förare är påverkade av t.ex. alkohol, droger eller trötthet utvecklas.

Det får ankomma på regeringen att vidta lämpliga åtgärder och att bl.a. i samband med förhandlingsarbetet inom EU beakta vad vi nu har anfört.

3. Vållandebrott m.m., punkt 4 (s, v)

av Thomas Bodström (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju21 yrkandena 1 och 4 samt bifaller delvis motion 2007/08:Ju438.

Ställningstagande

Genom en skärpt lagstiftning vill vi tydliggöra att rattfylleri är oacceptabelt. Vi föreslår därför att två helt nya brott – vållande till annans död vid fordonstrafik och vållande till kroppsskada eller sjukdom vid fordonstrafik – ska införas. Regeringen måste agera och visa att man tar onykterheten i trafiken på allvar. Det bör även lagstiftas om förbud mot s.k. eftersupning.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som tillgodoser vad vi nu har anfört.

4. Alkoholutandningsprov, punkt 5 (s)

av Thomas Bodström (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju21 yrkande 2.

Ställningstagande

Mot bakgrund av bl.a. den bristande nykterheten bland fordonsförare som kommer med färjor till svenska hamnar bör regeringen låta utreda om flera personer som har tjänstebefattningar ska kunna utföra alkoholutandningsprov.

Det får ankomma på regeringen att låta utreda frågan om behörighet att utföra alkoholutandningsprov, samt att återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som tillgodoser vad vi nu har anfört.

5. Tullverket, punkt 6 (s, v)

av Thomas Bodström (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju21 yrkande 5.

Ställningstagande

Att ge tullen ökade befogenheter att bekämpa rattfylleri ligger helt i linje med det uppdrag som Tullverket redan har. I Tullverkets rapport *Åtgärder för verksamhetsutveckling med en budget i balans*, föreslås en minskning av tullpersonalen i landet med ca 300 personer i år, vilket motsvarar 13 % av personalen. Besparingarna görs företrädesvis på personal i operativ tjänst. Detta kommer att medföra att narkotikabekämpningen och arbetet mot övrig grov tullbrottslighet kraftigt reduceras. Att tullpersonalen då ska ha tid över att göra alkoholutandningsprov är inte realistiskt. Det är meningslöst att ge Tullverket nya uppgifter samtidigt som stora delar av organisationen ska avvecklas. Vi menar att regeringen måste ge Tullverket resurser för att kunna finnas i hela landet.

Det får ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose vad vi nu har anfört.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:53 Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488).
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Följdmotionen

2007/08:Ju21 av Thomas Bodström m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av två nya straffbestämmelser: vållande till annans död vid fordonstrafik och vållande till kroppsskada eller sjukdom vid fordonstrafik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av en lagstiftning om eftersupning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka högsta tillåtna promillegräns på sjön till 0,2 promille.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda om fler grupper ska kunna utföra utandningsprov.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Tullverket.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alkoholås.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Ju236 av Anders Hansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om befogenhet för Tullverket att genomföra utandningskontroller.

2007/08:Ju438 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att köra ihjäl någon i berusat tillstånd bör jämföras med dråp.

2007/08:C204 av Inger Jarl Beck (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa samma promillegräns för framdrivandet av båt som av andra fordon.

2007/08:C336 av Anneli Särnblad och Peter Hultqvist (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om normalgraden av sjöfylleri och att en nedre promillegräns om 0,2 ‰ bör införas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisen och Kustbevakningen ges befogenhet att genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov enligt 2 § lagen 1976:1090.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om befogenheter för Tullverket och Kustbevakningen samt tjänstemän vid dessa myndigheter att vidta åtgärder för att förhindra, upptäcka och utreda brott enligt 4 och 4 a §§ lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Alkoholutandningsprov och ögonundersökning

2 § Bestämmelser om befogenhet för en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen att ta alkoholutandningsprov och göra ögonundersökning samt stoppa fordon för sådan provtagning eller undersökning finns i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov och lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken.

Förundersökning m.m.

3 § Tullverket eller Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott som avses i 1 §. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Tullverket och Kustbevakningen. Myndigheten ska förordna särskilda befattningshavare att fullgöra myndighetens uppgifter.

Om saken inte är av enkel beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagare ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

När förundersökningen leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket eller Kustbevakningen. Åklagaren får också uppdra åt en tjänsteman vid myndigheten att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

4 § Innan en förundersökning har hunnit inledas, har en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen samma befogenhet som en polisman har enligt 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott som avses i 1 §. Vidtagna åtgärder ska så snart som möjligt anmälas till den som har rätt att leda förundersökning om brottet.

Det som föreskrivs i 23 kap. 8 § rättegångsbalken om befogenhet för en polisman att uppmana någon att följa med till förhör och ta med någon till förhör gäller även för en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen vid utredning av brott som avses i 1 §.

Gripande

5 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman har enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken att gripa den som misstänks för brott som avses i 1 §. Det som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för tjänstemannen i samma utsträckning som för en polisman samt för Tullverket och Kustbevakningen i samma utsträckning som för en polismyndighet.

Beslag

6 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman har enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken att ta egendom i beslag med anledning av brott som avses i 1 §.

Beslagtagen egendom ska förvaras av Tullverket eller Kustbevakningen, om inte åklagaren bestämmer något annat.

Husrannsakan

7 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman har enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken att göra husrannsakan med anledning av brott som avses i 1 §.

Kroppsvsitation och kroppsbesiktning

8 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman har enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken att besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning med anledning av brott som avses i 1 §.

Tillfälligt omhändertagande av fordonsnycklar m.m.

9 § En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polisman har enligt 24 a § polislagen (1984:387) att tillfälligt omhänderta fordonsnycklar, annat som behövs för färdan, eller fordonet samt att göra kroppsvisitation och genomsöka fordonet.

10 § En tjänsteman som har beslutat om omhändertagande enligt 9 § ska skyndsamt anmäla det till polismyndigheten, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå. Omhändertagen egendom ska förvaras

av Tullverket eller Kustbevakningen, om inte polismyndigheten bestämmer något annat.

Protokoll ska föras över omhändertagandet i enlighet med vad som föreskrivs i 27 § polislagen (1984:387). Vid tillämpningen av den bestämmelsen gäller det som sägs om förman i stället polismyndigheten.

11 § I fråga om det fortsatta förfarandet vid omhändertagande tillämpas bestämmelserna i 24 c och 24 d §§ polislagen (1984:387) om upphörande av omhändertagande och förstöring eller försäljning av egendom. Egendom som har omhändertagits med stöd av 9 § denna lag ska anses som egendom som omhändertagits med stöd av 24 a § polislagen.

Egendom som förvaras av Tullverket eller Kustbevakningen ska överlämnas till polismyndigheten, om den inte hämtas.

Omhändertagande av körkort

12 § Befogenhet för Tullverket eller Kustbevakningen att besluta om omhändertagande av körkort föreskrivs i 7 kap. 4 § körkortslagen (1998:488).

Våldsanvändning m.m.

13 § Bestämmelser om befogenhet för en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen att i samband med vissa åtgärder som anges i denna lag använda våld och göra kroppsvisitation av säkerhetsskäl finns i 29 § första och andra styckena polislagen (1984:387).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Ett fordon som har använts vid brott enligt denna lag får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är oskäligt. Detsamma gäller annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag.

Första stycket gäller även i fråga om egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag, om brottet har fullbordats.

Bestämmelser om tillfälligt omhändertagande av egendom i syfte att förhindra rattfylleribrott finns i 24 a–24 d §§ polislagen (1984:387).

Bestämmelser om tillfälligt omhändertagande av egendom i syfte att förhindra rattfylleribrott finns i 24 a–24 d §§ polislagen (1984:387) och i 9–11 §§ lagen (2008:xxx) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2005:285.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov

Härigenom föreskrivs att 1–3 §§ lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Alkoholutandningsprov får tas på den som skäligen kan misstänkas för brott som avses i 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) eller annat brott, på vilket fängelse kan följa, om provet kan ha betydelse för utredning om brottet.

Alkoholutandningsprov tas av polisman. Provtagningen *skall* ske på ett sätt som inte utsätter den på vilken provet tas för allmän uppmärksamhet. Om särskilda skäl inte föranleder något annat, *skall* provet tas i täckt fordon eller inomhus i avskilt rum.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Alkoholutandningsprov får tas på den som skäligen kan misstänkas för brott som avses i 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009), 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) eller annat brott, på vilket fängelse kan följa, om provet kan ha betydelse för utredning om brottet.

Alkoholutandningsprov tas av

1. en polisman,
2. en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen, om misstanken gäller brott som avses i 4 § lagen om straff för vissa trafikbrott, eller

3. en tjänsteman vid Kustbevakningen, om misstanken gäller brott som avses i 20 kap. 4 § sjölagen.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som ska ta ett alkoholutandningsprov har samma befogenhet som en polisman har enligt 22 § polislagen (1984:387) att stoppa ett fordon eller ett annat transportmedel.

Provtagningen *ska* ske på ett sätt som inte utsätter den på vilken provet tas för allmän uppmärksamhet. Om särskilda skäl inte föranleder något annat, *ska* provet tas i täckt fordon eller *fartyg eller* inomhus i avskilt rum.

¹ Senaste lydelse 2004:522.

2 §²

Alkoholutandningsprov får även i andra fall än som avses i 1 § första stycket tas på förare av motordrivet fordon samt på förare av maskindrivet spårfordon på järnväg, tunnelbana eller spårväg. Prov enligt denna paragraf får dock inte tas på förare av motordrivet fordon, som är avsett att föras av gående.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket *skall* tillämpas vid provtagning enligt denna paragraf. Dessutom *skall iakttas* att prov får tas endast på eller i nära anslutning till den plats där föraren kontrolleras eller ett polisinspripande mot föraren sker. *För proven får endast användas* instrument som kan brukas utan dröjsmål och som bara anger om eventuell alkoholkoncentration överstiger visst gränsvärde.

Om den undersökte begär det *skall* protokoll föras vid provtagningen och bevis om utförd åtgärd utfärdas.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket *1 och 2 samt tredje och fjärde styckena ska* tillämpas vid provtagning enligt denna paragraf. Dessutom *gäller* att prov får tas endast på eller i nära anslutning till den plats där föraren kontrolleras eller ett polisinspripande mot föraren sker. *Proven ska tas med* instrument som kan användas utan dröjsmål och som bara anger om eventuell alkoholkoncentration överstiger ett visst gränsvärde. *Prov enligt denna paragraf får även tas av en bilinspektör som avses i fordonslagen (2002:574).*

Om den undersökte begär det *ska* protokoll föras vid provtagningen och bevis om utförd åtgärd utfärdas.

3 §³

Vägrar den som skall lämna alkoholutandningsprov att medverka till detta får blodprov tas även om förutsättningar härför inte föreligger enligt 28 kap. 12 § rättegångsbalken.

Blodprov får tas på den som är skyldig att lämna ett alkoholutandningsprov enligt 2 § även om det inte finns förutsättningar för det enligt 28 kap. 12 § rättegångsbalken, om han eller hon

1. vägrar att medverka till alkoholutandningsprov, eller

2. inte kan lämna sådant prov på grund av att han eller hon varit inblandad i en trafikolycka.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

² Senaste lydelse 1993:1465.

³ Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 1993:1465.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning

dels att 2 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 4 a och 7 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Om anledning förekommer att brott har förövats mot någon av de föreskrifter som avses i 1 §, har tjänsteman vid Kustbevakningen (kustbevakningstjänsteman) samma befogenhet som tillkommer polisman att

1. hålla förhör och *vidtaga* annan åtgärd med stöd av 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken,
2. ta med någon till förhör med stöd av 23 kap. 8 § rättegångsbalken,
3. gripa någon med stöd av 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken,
4. företa husrannsakan med stöd av 28 kap. 5 § rättegångsbalken, om åtgärden har till syfte att eftersöka den som *skall* gripas eller att verkställa beslag.

1. hålla förhör och *vidta* annan åtgärd med stöd av 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken,
2. ta med någon till förhör med stöd av 23 kap. 8 § rättegångsbalken,
3. gripa någon med stöd av 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken,
4. företa husrannsakan med stöd av 28 kap. 5 § rättegångsbalken, om åtgärden har till syfte att eftersöka den som *ska* gripas eller att verkställa beslag.

Om misstanken gäller brott som avses i 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009), har en kustbevakningstjänsteman dessutom samma befogenhet som en polisman har

1. enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken att ta egendom i beslag,
2. enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken att göra husrannsakan i annat syfte än det som anges i första stycket 4, och
3. enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken att besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

Beslagtagen egendom ska förvaras av Kustbevakningen, om inte åklagaren bestämmer något annat.

4 a §

Bestämmelser om befogenhet för en kustbevakningstjänsteman att ta

¹ Senaste lydelse 1996:1642.

alkoholutandningsprov och stoppa fartyg för sådan provtagning finns i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov.

7 a §

Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott som avses i 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009). De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Kustbevakningen. Myndigheten ska förordna särskilda befattningshavare att fullgöra myndighetens uppgifter.

Om saken inte är av enkel beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagare ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

9 §

Åtgärder enligt 2–4 §§ skall skyndsamt anmälas till polismyndighet.

Åtgärder enligt 2–4 §§ ska skyndsamt anmälas till polismyndighet utom i fall då Kustbevakningen med stöd av 7 a § första stycket beslutar att inleda förundersökning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

6 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 29 § polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vad som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning och föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 även tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som annars med laga stöd *skall* verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf.

När den som avses i första stycket med laga stöd berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt *skall* överlämnas till närmaste polisman. I fråga om befogenhet för en tjänsteman vid

Föreslagen lydelse

29 §¹

Vad som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning och föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 även tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som annars med laga stöd *ska* verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. *Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.*

När den som avses i första stycket med laga stöd berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § *första stycket* 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans *eller hennes* förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt *ska* överlämnas till närmaste polisman. I fråga om befogenhet för en tjäns-

¹ Senaste lydelse 1998:27.

Kustbevakningen att tillämpa 13 §
finns särskilda bestämmelser.

teman vid Kustbevakningen att
tillämpa 13 § finns särskilda be-
stämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

7 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 4 § körkortslagen (1998:488) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

4 §

Omhändertagande av körkort enligt 5 kap. 7 § beslutas av polismyndighet eller åklagare.

Omhändertagande av körkort enligt 5 kap. 7 § beslutas av polismyndighet eller åklagare. Även Tullverket eller Kustbevakningen får besluta om omhändertagande enligt 5 kap. 7 § första stycket 1 och, när det gäller brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, enligt första stycket 2 samma paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

En ögonundersökning enligt denna lag genomförs av en polisman. Undersökningen *skall* göras på ett sätt som inte utsätter den som undersöks för allmän uppmärksamhet. Om särskilda skäl inte föranleder något annat, *skall* undersökningen genomföras i ett täckt fordon eller inomhus i ett avskilt rum. Om den undersökte begär det *skall* det föras ett protokoll vid undersökningen och utfärdas ett bevis om utförd åtgärd.

4 §

En ögonundersökning enligt denna lag genomförs av

1. en polisman, *eller*
2. *en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen, om misstanken gäller brott som avses i 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.*

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som ska genomföra en ögonundersökning har samma befogenhet som en polisman har enligt 22 § polislagen (1984:387) att stoppa ett fordon.

Undersökningen *ska* göras på ett sätt som inte utsätter den som undersöks för allmän uppmärksamhet. Om särskilda skäl inte föranleder något annat, *ska* undersökningen genomföras i ett täckt fordon eller inomhus i ett avskilt rum. Om den undersökte begär det *ska* det föras ett protokoll vid undersökningen och utfärdas ett bevis om utförd åtgärd.

5 §

Vägrar den som skall genomgå en ögonundersökning att medverka till detta får blodprov tas även om det inte finns förutsättningar för det enligt 28 kap. 12 § rättegångsbalken.

Blodprov får tas på den som är skyldig att genomgå en ögonundersökning även om det inte finns förutsättningar för det enligt 28 kap. 12 § rättegångsbalken, om han eller hon

1. *vägrar att medverka till ögonundersökning, eller*

2. inte kan genomgå sådan undersökning på grund av att han eller hon varit inblandad i en trafikolycka.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

9 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

10 §¹

Av 1 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 14 kap. 2 § femte – sjunde styckena samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet.

Av 1 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 14 kap. 2 § femte–sjunde styckena samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet. *Detsamma gäller enligt sistnämnda paragraf nionde stycket uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i det stycket.*

Från socialtjänsten *skall* utan hinder av sekretess lämnas

Från socialtjänsten *ska* utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2007:174.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

29 §

Vad som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid *försvarsmakten* tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning och föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 även tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som annars med laga stöd ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

När den som avses i första stycket med laga stöd berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § första stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans eller hennes förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt ska överlämnas till närmaste polisman. I fråga om befogenhet för en tjänsteman vid Kustbevakningen att tillämpa 13 § finns särskilda bestämmelser.

Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid *Försvarsmakten* tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. *Föreskrifterna* i 10 § första stycket 1–4 *gäller* även tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som annars med laga stöd ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

Bestämmelserna i 17 a § gäller också när någon är skyldig att under en brottsutredning stanna kvar hos någon annan myndighet än en polismyndighet.

BILAGA 4

Skatteutskottets yttrande 2007/08:SkU3y

Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har berett skatteutskottet tillfälle till yttrande över proposition 2007/08:53 Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri. Utskottet har även i samband med detta beretts tillfälle att yttra sig över en motion. Utskottet begränsar sig i det följande till frågor som rör tullverksamhet.

Propositionen

Beredning

Rattfylleriutredningen avlämnade i januari 2006 ett delbetänkande (Rattfylleri och sjöfylleri, SOU 2006:12). I april 2006 lämnade utredningen sitt slutbetänkande (Ökade möjligheter till trafiknykterhetskontroller vid gränserna, SOU 2006:47). I propositionen behandlar regeringen bl.a. nämnda utrednings förslag och bedömningar när det gäller ökade möjligheter att kontrollera vägtrafiknykterheten och ingripa mot sjöfylleri.

Innehåll

I propositionen föreslås åtgärder som syftar till att öka trafiksäkerheten på land och till sjöss. Förslagen innebär att myndigheternas resurser ska kunna utnyttjas mer effektivt i kampen mot trafiknykterheten. Förslagen är, gällande Tullverkets verksamhetsområde, i huvudsak följande:

Tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen ges möjlighet att ta alkoholutandningsprov, både rutinmässiga, sållningsprov och bevisprov, samt göra ögonundersökningar för att förebygga, upptäcka och utreda rattfylleri- och sjöfylleri- brott.

Tullverket och Kustbevakningen ges möjlighet att inleda förundersökning om rattfylleri- och sjöfylleri- brott. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Tullverket och Kustbevakningen.

Vidare ska en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen före och under en förundersökning om rattfylleribrott ha samma självständiga befogenheter som en polisman har att använda tvångsmedel och vidta andra åtgärder samt bruka våld.

För att förhindra rattfylleribrott får tjänstemännen vidare omhänderta bl.a. fordonsnycklar. Dessutom får Tullverket och Kustbevakningen omhänderta körkort och andra behörighetshandlingar.

Skälen för regeringens förslag

Personal från Tullverket finns normalt på plats vid gränserna och i hamnarna för kontroll av ankommande trafik. Redan i dag har Tullverket och Kustbevakningen en rad kontrollfunktioner och brottsutredande befogenheter, bl.a. enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Tjänstemän vid dessa myndigheter har då i de flesta fall samma befogenheter som polismän när det gäller användning av tvångsmedel. Att tjänstemännen vid Tullverket och Kustbevakningen har dessa befogenheter på ett flertal områden har sin bakgrund i att det gäller situationer där det typiskt sett är en tillfällighet vem ett ingripande görs av. Motivet till att reglerna utformats på detta sätt har varit behovet av effektivitet i kontroll- och brottsutredningsverksamheten (jfr prop. 1999/2000:124 s. 87).

Mot den bakgrunden ter det sig enligt regeringens bedömning naturligt att utnyttja befintliga resurser vid Tullverket och Kustbevakningen för att även kontrollera trafiknykterheten i de situationer där kontrollerna behöver öka. Genom ett effektivt resursutnyttjande av myndigheterna och därigenom ett ökat antal alkoholutandningsprov kan fler rattfylleribrott förebyggas och upptäckas. Därmed kan trafiksäkerheten öka.

För att skapa ett system där Tullverket och Kustbevakningen och deras tjänstemän kan agera med samma effektivitet som polisen vid utredningen av rattfylleribrott, bör tjänstemännen vid dessa myndigheter enligt regeringens bedömning i princip ha samma befogenheter att agera självständigt som polisman har i samma situation. Befogenheterna bör vidare vara sådana som tjänstemännen redan har i fråga om annan brottslighet. De tvångsmedel som nämns här är primärutredning m.m., gripande, beslag, husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, våldsanvändning och skyddsvisitation.

Motion

Av motion Ju21 av Thomas Bodström m.fl. (s) framgår att motionärerna i och för sig anser att det är bra att Tullverket får ökade befogenheter vad gäller att bekämpa rattfylleri. Emellertid, anför motionärerna, är det meningslöst att ge Tullverket nya uppgifter samtidigt som stora delar av dess organisation ska avvecklas.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om resurser till Tullverket vill utskottet erinra om den rapport som en arbetsgrupp inom Tullverket avlämnat den 29 januari 2008, *Åtgärder för verksamhetsutveckling med en budget i balans*. Här konstateras att Tullverket har ett strukturellt underskott som myndigheten måste komma till rätta med. Tullverkets löpande kostnader ligger på en alltför hög nivå i förhållande till anslagen. För att komma till rätta med detta föreslår arbetsgruppen, som tagit fram rapporten, bl.a. att brottsbekämpningens fasta bemanning upphör i Karesuando, Haparanda, Umeå, Östersund, Idre, Kapellskär, Norrköping, Landvetter samt i Trelleborg. Även i Sundsvall avvecklas gränsskyddsgruppen. Med arbetsgruppens förslag till åtgärder kommer antalet anställda att minska med ca 300 personer. Samtidigt föreslår arbetsgruppen bl.a. att en ny enhet inrättas med funktioner för nationell styrning och samordning av brottsbekämpningens operativa verksamhet. Detta föreslås i syfte att uppnå en mer effektiv styrning och samordning av Tullverkets kontrollerande och brottsbekämpande verksamhet. Vidare föreslås att brottsbekämpningen och effektiv handel i samverkan ska integrera underrättelse- och riskanalysverksamheten för att möjliggöra gemensamt stöd och styrning av Tullverkets förebyggande, brottsbekämpande och kontrollerande verksamhet.

Beträffande resurser till Tullverket vill utskottet understryka att detta är en fråga som ska tas upp i samband med att frågan om anslag till Tullverket prövas. Utskottet kan emellertid konstatera att Tullverket i den av regeringen presenterade tilläggsbudgeten tilldelats 50 000 000 kr. Riksdagen kommer senare att ta ställning till nämnda förslag om tilläggsbudget.

Utskottet tillstyrker för sin del regeringens förslag om att Tullverket ges befogenhet att ingripa mot rattfylleri samt de befogenheter som är erforderliga för detta. Utskottet, som i och för sig delar regeringens uppfattning att Tullverket är i behov av medel utöver vad som ursprungligen tilldelats verket, vill även betona vikten av samverkan mellan de brottsbekämpande myndigheterna. Nämnda samverkan är av stor vikt för att skapa en effektiv brottsbekämpning. Utskottet vill också understryka att det är Tullverket som har att avgöra var de anslagna resurserna gör mest nytta för att uppfylla fasta mål för tullverksamheten.

Frågan om medel utöver den vanliga budgeten är således redan uppmärksammat av regeringen. Utskottet avstyrker därför för sin del motionen.

Stockholm den 15 april 2008

På skatteutskottets vägnar

Lennart Hedquist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Hedquist (m), Lars Johansson (s), Annicka Engblom (m), Laila Bjurling (s), Jörgen Johansson (c), Raimo Pärssinen (s), Gunnar Andrén (fp), Christin Hagberg (s), Lena Asplund (m), Fredrik Schulte (m), Marie Engström (v), Britta Rådström (s), Åke Sandström (c), Helena Leander (mp), Birgitta Eriksson (s), Sten Nordin (m) och Lars Gustafsson (kd).

Avvikande mening

Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri (s, v)

Lars Johansson (s), Laila Bjurling (s), Raimo Pärssinen (s), Christin Hagberg (s), Marie Engström (v), Britta Rådström (s) och Birgitta Eriksson (s) anför:

Det är positivt att Tullverket ges befogenheter vad gäller alkoholkontroll. Att verket ges ytterligare arbetsuppgifter borde i sig ha föranlett regeringen att i direkt samband med detta ge Tullverket ökade resurser. Om inte verket får ökade anslag torde det vara meningslöst att ge det utökade befogenheter.

Att Tullverket nu genom tilläggsbudgeten tilldelas ytterligare anslag är bra. Emellertid borde regeringen, av flera skäl än det som nämnts ovan, ha kommit till denna slutsats tidigare. Då hade mycket av den oro som den nu uppkomna situationen orsakat kunnat undvikas. Om Tullverket ges fler befogenheter eller arbetsuppgifter måste naturligtvis anslagen utökas ytterligare.

Den borgerliga majoriteten har tidigare avslagit dels Socialdemokraternas yrkande om ökade resurser till Tullverket i samband med höstbudgeten, dels Socialdemokraternas initiativ i utskottet, vilket syftade till att regeringen genom tilldelning av medel i tilläggsbudgeten skulle säkerställa att Tullverket kan fullfölja sitt uppdrag att kontrollera varuflödet, säkerställa konkurrensneutral handel och bidra till ett säkert samhälle. Samma majoritet avslog även Vänsterpartiets förslag om ökade resurser till Tullverket i höstbudgeten.

Den nu uppkomna situationen, med hot om nedskärningar i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, har sin bakgrund i att den nuvarande regeringen inte har fullföljt den satsning som föregående regering gjorde och som resulterade i nyanställning av 50 personer vid Tullverket 2006. Finansieringen av denna satsning har uteblivit. Tullverket har inte heller i övrigt kompenserats för de ökade krav som riksdag och regering ställt på verket.

BILAGA 5

Civilutskottets yttrande 2007/08:CU2y

Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har den 13 mars 2008 beslutat att bereda skatteutskottet respektive civilutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2007/08:53 Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri jämte den med anledning av propositionen väckta motionen 2007/08:Ju21 i de delar som berör utskottens beredningsområde.

I propositionen föreslås åtgärder som syftar till att öka trafiksäkerheten på land och till sjöss. Förslagen innebär i huvudsak att Tullverket och Kustbevakningen ges befogenheter att vidta åtgärder till förhindrande och utredande av trafiknykterhetsbrott.

Civilutskottet har beslutat att avge yttrande över propositionen i fråga om förslagen som gäller ingripanden mot sjöfylleribrott (avsnitten 8 och 9.1) samt motion Ju21 i den del motionen behandlar sjöfylleribrott (yrkande 3). Vidare har utskottet beslutat att med detta yttrande till justitieutskottet överlämna de under den allmänna motionstiden år 2007 väckta motionerna C204 och C336, vilka hänvisats till civilutskottet.

Utskottets överväganden

Inledning

Enligt 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009) gäller att den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel, att det kan antas, att han inte på ett betryggande sätt kan utföra vad som därvid åligger honom, döms för sjöfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet att anse som grovt, ska enligt 20 kap. 5 § samma lag dömas för grovt sjöfylleri till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om sjöfylleri brottet är grovt ska särskilt beaktas om 1. gärningsmannen har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, 2. gärningsmannen annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, 3. den uppgift som gärningsmannen haft att fullgöra varit särskilt krävande med hänsyn till fartygets egenskaper eller andra omständigheter, eller 4. framförandet av fartyget har inneburit en påtaglig fara för säkerheten till sjöss.

Promillegränsen i punkt 1 infördes den 1 juli 1999 (prop. 1998/99:43, bet. JuU15, rskr. 166).

Enligt 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott döms den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. För rattfylleri döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination. För rattfylleri döms även den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel. Är brottet att anse som grovt, ska föraren enligt 4 a § samma lag dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om rattfylleri brottet är grovt ska särskilt beaktas om 1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, 2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller 3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Enligt 2 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov får polisman, även utan misstanke om rattfylleribrott, ta alkoholutandningsprov på förare av motordrivet fordon. Till skillnad från vad som således gäller i trafik på land med motordrivna fordon är rutinmässiga alkoholutandningsprov, s.k. sållningsprov, inte tillåtna i sjötrafik.

Rattfylleriutredningen

I december 2003 beslutade den dåvarande regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda vissa frågor om rattfylleri- och sjöfylleribrottslighet.

Utredningen, som antog namnet Rattfylleriutredningen, har 2006 överlämnat dels delbetänkandet Rattfylleri och sjöfylleri (SOU 2006:12), dels slutbetänkandet Ökade möjligheter till trafiknykterhetskontroller vid gränserna (SOU 2006:47) till regeringen. Betänkandena omfattar bl.a. frågorna om befogenheter för tjänstemän vid Kustbevakningen att ingripa mot sjöfylleribrott och om införande av en promillegräns för sjöfylleri samt rutinmässiga alkoholutandningsprov.

När det gäller normalgraden av sjöfylleri föreslog utredningen att en nedre promillegräns om 0,2 promille införs i 20 kap. 4 § sjölagen. Från den nedre promillegränsen undantas utifrån den befintliga regeln om lanternföring som finns i de internationella sjövägsreglerna den som framför eller i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för sjösäkerheten på maskindrivet fartyg med en längd under sju meter och vars maximifart inte överstiger sju knop, på segelfartyg med en längd under sju meter samt på fartyg under rodd. Med en sådan gränsdragning skulle även kajaker, roddbåtar, mindre segelbåtar, båtar med mindre utombordsmotorer, vindsurfingbrädor m.m. hållas utanför promilleregeln. Den nedre promillegränsen föreslogs, liksom övriga regler om sjöfylleri, tillämpas i samtliga farvatten och såväl på den som framför ett fartyg som på den som i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss. Utredningen föreslog dessutom att det införs en direkt tillämpbar promilleregeln även för grovt sjöfylleri om 1,0 promille. Regeln skulle avgränsas på samma sätt som vid sjöfylleri som inte är grovt. Med en sådan bestämmelse blir det, enligt utredningen, möjligt att döma för grovt sjöfylleri enbart på grund av ett brott mot promilleregeln. Beträffande avgränsningen för vilka fartyg som borde omfattas av promilleregeln uttalar utredningen att, om det hade funnits behörighetsregler för fritidsbåttrafiken, det varit lämpligt att knyta an till den regleringen. Vid tidpunkten för utredningsbetänkandets överlämnande saknades dock den möjligheten.

I anslutning till promillegränsen föreslog utredningen också en möjlighet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss och en möjlighet att ta blodprov vid sjötrafikolyckor, bl.a. föreslogs att polisman och kustbevakningstjänsteman ges befogenhet att genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov enligt 2 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov på den som framför ett fartyg eller i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig

betydelse för säkerheten till sjöss. Rutinmässiga alkoholutandningsprov ska, enligt utredningsförslaget, inte genomföras i de fall det är uppenbart att fartygets storlek eller karaktär utesluter en tillämpning av promillereglererna.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen ökade möjligheter att ingripa mot sjöfylleribrott. Förslagen innebär sammanfattningsvis följande. En tjänsteman vid Kustbevakningen ska ha befogenhet att ta alkoholutandningsprov i form av bevisprov på den som är skäligen misstänkt för sjöfylleribrott. För att kunna ta sådant prov ska tjänstemannen ha befogenhet att stoppa fartyg. Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning om sjöfylleribrott. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Kustbevakningen. En tjänsteman vid Kustbevakningen ska före och under en förundersökning om sjöfylleribrott ha samma självständiga befogenheter som en polisman har att använda tvångsmedel och vidta andra åtgärder samt bruka våld. Befogenheterna för en tjänsteman vid Kustbevakningen att ta alkoholutandningsprov i form av bevisprov till sjöss och att stoppa fartyg för sådan provtagning förs in i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov. Befogenheten för en sådan tjänsteman att använda våld när fartyg ska stoppas regleras i polislagen (1984:387). Befogenheterna för Kustbevakningen att inleda förundersökning om sjöfylleribrott samt för myndighetens tjänstemän att i övrigt använda tvångsmedel införs i lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning.

I propositionen föreslås även en ändring i sekretesslagen (1980:100). Den föreslagna ändringen innebär att sekretess inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten inte ska hindra att uppgift lämnas till polismyndighet eller annan myndighet som ska ingripa mot brott, om uppgiften behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående trafiknykterhetsbrott, däribland brott som avses i 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen.

Lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 2008.

När det gäller Rattfylleritutredningens övriga förslag, däribland förslaget om att införa en nedre promillegräns på 0,2 för sjötrafiken, anges i propositionen att förslagen bereds vidare inom Regeringskansliet. En departementspromemoria kommer att remitteras under våren 2008 gällande frågan om en avgränsning som föreslås för behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidsskepp är lämplig även för en nedre promillegräns till sjöss. När frågan om lämpliga regler gällande avgränsningen för vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns har beretts färdigt, avser regeringen att återkomma med förslag avseende en nedre promillegräns för sjötrafiken.

Motionerna

I motion Ju21 av Thomas Bodström m.fl. (s) föreslås ett tillkännagivande om att sänka högsta tillåtna promillegräns på sjön till 0,2 promille (yrkande 3). Motionärerna anför bl.a. att onykterhet till sjöss är ett stort problem och att det är hög tid att sänka högsta tillåtna promillehalt på sjön till 0,2 promille, samma promillegräns som gäller på land.

Även Inger Jarl Beck (s) föreslår i motion C204 ett tillkännagivande om att samma promillegräns ska gälla för sjöfylleri som för rattfylleri.

Ett liknande förslag till tillkännagivande finns också i motion C336 av Anneli Särnblad och Peter Hultqvist (båda s). Enligt motionärerna bör en nedre promillegräns om 0,2 promille införas för normalgraden av sjöfylleri (yrkande 1). Vidare föreslås att polisen och Kustbevakningen ska kunna genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov för att kontrollera trafiknykterheten till sjöss (yrkande 2). Motionärerna hänvisar till det förslag Rattfylleriutredningen lämnat i sitt delbetänkande Rattfylleri och sjöfylleri (SOU 2006:12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning angående behovet av åtgärder för att öka trafiksäkerheten till sjöss. Lagförslagen i denna del innebär, såvitt utskottet kan bedöma, att myndigheternas resurser kommer att kunna utnyttjas mer effektivt i kampen mot trafikonykterheten till sjöss. Civilutskottet föreslår att justitieutskottet ska föreslå riksdagen att anta de framlagda lagförslagen som gäller ingripanden mot sjöfyllerbrott. Civilutskottet noterar emellertid att 20 kap. 5 § sjölagen (1994:1009) inte anges i den föreslagna lydelsen av 1 § första stycket och andra stycket 3 lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov (jfr lagförslagen 2.3, 2.4 och 2.5). Lagen om alkoholutandningsprov bör innehålla en hänvisning till nu nämnda bestämmelse i sjölagen.

När det gäller motionsyrkandena konstaterar civilutskottet att frågan om att införa en nedre promillegräns på 0,2 för sjötrafiken och en möjlighet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Av propositionen framgår att en departementspromemoria kommer att remitteras under våren 2008 gällande frågan om en avgränsning som föreslås för behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidsskepp är lämplig även för en nedre promillegräns till sjöss. När frågan om lämpliga regler gällande avgränsningen för vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns har beretts färdigt, avser regeringen att återkomma med förslag avseende en nedre promillegräns för sjötrafiken.

Enligt utskottets mening bör resultatet av den fortsatta beredningen av Rattfylleriutredningens förslag och beredningen av frågan om vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns nu inte föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Till saken hör också att frågan om

en nedre promillegräns för sjötrafiken av flera olika skäl är komplicerad och att de regler som gäller för rattfylleri inte utan vidare kan göras tillämpliga för sjöfarten.

Med det anförda föreslår utskottet att justitieutskottet avslår samtliga motionsyrkanden.

Stockholm den 10 april 2008

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Andreas Norlén (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Yvonne Andersson (kd), Anti Aysan (m), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Katarina Brännström (m) och Fredrik Lundh (s).

Avvikande mening

Sjöfylleri (s, v, mp)

Carina Moberg (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s) anför:

Rattfylleriutredningens betänkanden överlämnades för två år sedan. Vi har inga erinringar mot de framlagda lagförslagen men noterar liksom majoriteten att 20 kap. 5 § sjölagen (1994:1009) inte anges i den föreslagna lydelsen av 1 § första stycket och andra stycket 3 lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov (jfr lagförslagen 2.3, 2.4 och 2.5). Lagen om alkoholutandningsprov bör innehålla en hänvisning till nu nämnda bestämmelse i sjölagen. De förslag som regeringen nu presenterar är emellertid, enligt vår mening, klart otillräckliga. Den förra regeringen hade långt framskridna planer på lagstiftning redan 2006 i en rad frågor som skulle tydliggöra att såväl rattfylleri som sjöfylleri är oacceptabelt, bl.a. en skärpt lagstiftning om sjöfylleri med lägre promillegräns och skarpare påföljder för den som kör berusad på sjön. Vi anser att regeringens proposition visar brister på initiativ och att kampen mot alkohol i sjötrafiken segdras.

Enligt vår uppfattning är det nu hög tid för en lagstiftning som innebär att en nedre promillegräns införs för sjöfylleri motsvarande den som gäller för rattfylleri och att det blir möjligt att rutinmässigt ta alkoholutandningsprov för att kontrollera nykterheten till sjöss. Vi anser att regeringen nu måste agera och visa att man tar onykterhet i trafiken på allvar. Vi ställer oss alltså bakom motionerna om att Rattfylleriutredningens förslag i dessa delar ska genomföras, och vi anser att detta ska ske snarast.

Vad som anförts ovan bör justitieutskottet föreslå riksdagen att, med bifall till motionerna Ju21 yrkande 3, C204 och C336 yrkandena 1 och 2, som sin mening ge regeringen till känna.